

ภาพปก

ขบวนคนทุกซ์ที่หลบซ่อนไปเรื่อยๆ ตามลำห้วยและหุบเขาสาละวินเพื่อให้มีชีวิตรอดคือเรื่องปกติสำหรับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศพม่า
ในภาพเป็นผู้พลัดถิ่นหลบหนีการเข้ามาของทหารพม่าในเขตรัฐกะเหรี่ยง ใกล้เขตสร้างเขื่อนสาละวินชายแดนไทย-พม่า
หากมีการสร้างเขื่อนกั้นสาละวิน ผู้พลัดถิ่นเหล่านี้จะถูกนับเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนได้อย่างไร

ขอขอบคุณ Free Burma Ranger
ที่อนุเคราะห์ภาพปก

เขื่อนสาละวิน

โศกนาฏกรรมสองแผ่นดิน

แผ่นดิน สายน้ำ และลมหายใจ
ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่จะจมน้ำ

หนังสือ "เขื่อนสาละวิน โศกนาฏกรรมสองแผ่นดิน"

คำนำ

ร่วมจัดทำโดย

Burma Issues

EarthRights International [ERI]-Southeast Asia

Karen Environmental and Social Action Network [KESAN]

Mekong Watch Japan

Sapawa [Shan Environmental NGO]

Salween Watch

เครือข่ายปฏิบัติการสตรีไทยใหญ่

Shan Women's Action Network [SWAN]

เครือข่ายแม่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Southeast Asia Rivers Network [SEARIN]

เครือข่ายองค์กรชุมชนลุ่มน้ำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

Community Network for Saving River Basins in Mae Hong Son

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า (กรพ.)

Thai Action Committee for Democracy in Burma [TACDB]

เพื่อนไร้พรมแดน Friends Without Borders

เอเชียทัศน์ Images Asia

ศูนย์ข่าวสาละวิน Salween News Network [SNN]

ศูนย์ข่าวชาน Shan Herald Agency for News [S.H.A.N]

บรรณาธิการ

เครือข่ายแม่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศูนย์ข่าวสาละวิน

พิมพ์ครั้งที่ ๑

พฤษภาคม ๒๕๕๖

จำนวนพิมพ์

๒,๐๐๐ เล่ม

ISBN :

974-91230-0-x

จัดจำหน่ายโดย

บริษัทเคล็ดไทย จำกัด

โทร. ๐๒ ๒๒๕ ๙๕๓๖-๙

ราคา

๑๔๐ บาท

เมื่อเอ่ยถึง "สาละวิน" หรือ "น้ำคง" ที่คนพื้นถิ่นเรียก สิ่งแรกที่คนส่วนใหญ่ในสังคมนึกถึงก็คือภาพของสงครามการต่อสู้ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กับรัฐบาลทหารพม่าที่เกิดขึ้นต่อเนื่องยาวนานหลายทศวรรษ

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา หากเอ่ยถึง "สาละวิน" คนส่วนใหญ่ก็จะนึกถึงเรื่องราวของผืนป่าสักที่ถูกสัมปทานแบบถูกกฎหมายโดยนายทุนไทยตามด้วยการทำไม้เถื่อนกันอย่างกว้างขวางโดยผู้มีอำนาจและอิทธิพลทั้งฝั่งไทยและพม่า

มาถึงยุคปัจจุบัน "สาละวิน" ก็กำลังถูกทำให้ดูเสมือนว่าเป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าราคาถูกสำหรับคนไทย และจะทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางโครงข่ายพลังงานไฟฟ้าในอาเซียน รวมไปถึงการมองว่าสาละวินคือแหล่งน้ำจำนวนมหาศาลที่จะผันมาเติมให้กับกลุ่มเจ้าพระยา

ไม่ว่าจะมอง "สาละวิน" ในมุมไหน สิ่งที่เหมือนกันทุกมุมก็คือชีวิตของคนตัวเล็กๆ ที่อาศัยและพึ่งพาผืนดิน สายน้ำ และราวป่าไม้ไม่ถูกมองหรือให้ความสำคัญ

ยิ่งไปกว่านั้น "สาละวิน" กำลังถูกทำให้ดูเสมือนว่า "ไม่มีคน" เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับโครงการเขื่อนต่างๆ ที่วางแผนจะสร้างทั้งในรัฐฉานและบนพรมแดนไทย-พม่า "เขื่อนสาละวิน: โศกนาฏกรรมสองแผ่นดิน" เล่มนี้ไม่เพียงแต่ชี้ให้เห็นภาพรวมและเบื้องหลังทางการเมืองของโครงการเขื่อนที่กำลังจะเกิดขึ้นบนลุ่มน้ำสาละวินเท่านั้น แต่ประเด็นสำคัญที่หนังสือเล่มนี้บอกเล่า คือเรื่องราวของคนตัวเล็กๆ ที่มีการกล่าวถึงน้อยมากหรือที่กำลังถูกทำให้ไม่มีความหมาย

หนังสือเล่มนี้ได้บอกเล่าถึงเรื่องราวของแผ่นดิน สายน้ำ และลมหายใจของผู้คนซึ่งทั้งหมดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งที่อยู่ในรัฐฉาน คะยา และกะเหรี่ยง ที่ส่วนหนึ่งหลบซ่อนอยู่ตามผืนป่าตามลำห้วยและหุบเขาสาละวิน

เป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศหรือที่เรียกว่า ไอดีพี (Internally Displaced Persons) ที่ต้องเคลื่อนย้ายไปวันๆ เพื่อให้มีชีวิตรอดจากเงื้อมมือทหารพม่า บ้างก็เป็นผู้อพยพตามแนวพรมแดนไทยพม่า บ้างก็เป็นผู้อพยพอยู่ในค่ายผู้อพยพทางฝั่งไทย เพราะผู้คนเหล่านี้ไม่ต้องการตกอยู่ใต้การควบคุมในแปลงอพยพที่เป็นค่ายกักกัน และไม่ต้องการเป็นแรงงานทาสในการก่อสร้างชนเสียบหรือยุทธโธปกรณ์สำหรับทหารพม่า

ในสวนฝั่งไทยเองก็มีทั้งผู้ที่มีสัญชาติไทยและผู้ที่ไม่สัญชาติไม่ว่าจะเกิดบนผืนแผ่นดินไทยมานาน

คนตัวเล็กๆ เหล่านี้ต่างพึ่งพาอาศัยผืนป่า แม่น้ำ และลำห้วยเพื่อการยังชีพ หากสร้างเขื่อนสาละวิน ไม่เพียงแต่สายน้ำจะหยุดไหลและผืนดินและป่าไม้จะจมอยู่ใต้น้ำเท่านั้น แต่ลมหายใจของผู้คนเหล่านี้จะจมหายไปด้วย

กองบรรณาธิการปรารถนาให้หนังสือเล่มนี้เป็นสื่อที่สะท้อนชีวิตของคนตัวเล็กๆ ที่อาศัยและพึ่งพาสาละวิน และเป็นเสมือนเสียงแห่งมโนธรรมเพื่อให้เราหลีกเลี่ยงโศกนาฏกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้นทั้งสองแผ่นดิน กองบรรณาธิการขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งต่อกัลยาณมิตรทุกคน และทุกองค์กรที่ร่วมกันจัดทำหนังสือเล่มนี้จนสำเร็จ ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งต่อการเอื้อเฟื้อข้อมูลการวิจัย รายงานภาคสนาม บทความ บทสัมภาษณ์ แผนที่ รูปภาพ และความคิดเห็น รวมไปถึงพันธมิตรที่ร่วมบริจาคเงินในการพิมพ์โดยไม่ประสงค์จะออกนาม

หากหนังสือเล่มนี้มีคุณูปการใดๆ ก็ขอให้เสียงแห่งมโนธรรมในการปกป้องสิทธิและวิถีชีวิตของคนพื้นถิ่นแห่งลุ่มน้ำสาละวิน

ด้วยความสมานฉันท์

กองบรรณาธิการ

เชียงใหม่ พฤษภาคม ๒๕๔๖

"หากเราต้องการจะเห็นการพัฒนาประชาธิปไตย และความสามัคคีปรองดองของกลุ่มคนในประเทศพม่า เราต้องใคร่ครวญให้รอบคอบว่า โครงการที่รัฐบาลสนับสนุน จะไม่ไปเอื้อประโยชน์ต่อรัฐบาลเผด็จการของพม่า ซึ่งยิ่งจะทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยเกิดขึ้นได้ยากยิ่งขึ้น トラบไตที่รัฐบาลเผด็จการเข้มแข็ง ก็ยังมีพลังที่จะคุกคามต่อสิทธิและเสรีภาพของชนกลุ่มน้อยที่ต้องการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและความสามัคคีในชาติของเขา

การลงทุนสร้างเขื่อนสาละวิน เป็นประโยชน์เฉพาะหน้า รัฐบาลไทยต้องคำนึงถึงประโยชน์ร่วมกันของคนทั้งสองฝั่ง และอนาคตประชาธิปไตยในพม่าที่มีผลต่อประเทศไทย เพราะพม่ากับไทยเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน หากรัฐบาลพม่ายังมีท่าทีเผด็จการ ก็ย่อมจะยิ่งทำให้ชนกลุ่มน้อยต้องต่อสู้กับรัฐบาล และบางส่วนก็ต้องอพยพหนีเข้ามาในฝั่งไทย"

ดร.ชยันต์ วรรธนะภูติ

ความหมายของชื่อย่อ

สารบัญ

กฟผ. (EGAT)	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (Electricity Generating Authority of Thailand)
จีไอเอฟ (GIF)	Global Infrastructure Fund
จีเอ็มเอส (GMS)	แผนพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Sub-region)
ไจก้า (JICA)	องค์การเพื่อความร่วมมือการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan International Corporation Agency)
เคเอ็นพีพี (KNPP)	พรรคก้าวหน้าชนชาติคะยา หรือกองกำลังกู้ชาติคะยา (Karen National Progressive Party)
เคเอ็นยู (KNU)	สหชนชาติกะเหรี่ยง หรือกองกำลังกู้ชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union)
นิวเจค (NewJEC)	สมาคมที่ปรึกษาวิศวกรรมญี่ปุ่น (New Japanese Engineering Consultant)
สเม็ค (SMEC)	บริษัทที่ปรึกษาสร้างเขื่อนจากออสเตรเลีย Snowy Mountain Engineering Company
อีพีดีซี (EPDC)	บริษัทพัฒนาพลังงานไฟฟ้าของญี่ปุ่น (Electric Power Development Company)
เอดีบี (ADB)	ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank)
ไอดีพี (IDPs)	ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (Internally Displaced Persons)
เอ็มอีพีอี (MEPE)	บริษัทไฟฟ้าแห่งพม่า (Myanmar Electric Power Enterprise)
เอ็มอีซี (MEC)	บริษัทเศรษฐกิจแห่งพม่า (Myanmar Economic Corporation)
เอ็มอีเอ (MEA)	องค์การไฟฟ้าพม่า (Myanmar Electric Authority)
เอ็นเค (NK)	บริษัทนิปปอน โคเออิ (Nippon Koei)
เอสเอสเอ (SSA)	กองกำลังกู้ชาติไทยใหญ่ (Shan State Army)

หมายเหตุ ชื่อคน หมู่บ้าน แม่น้ำ และสถานที่ต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ ถอดเสียงจากภาษาพื้นถิ่นโดยกลุ่มชาติพันธุ์เจ้าของภาษา

๑	สาละวิน: สายน้ำและชีวิต	๑
๒	เขื่อนบนลุ่มน้ำสาละวิน: ภาพรวมและลำดับเหตุการณ์	๑๑
๓	เขื่อนท่าซาง: เมื่อสายน้ำของชาวจีนจู่จันหยุดไหล	๒๕
๔	เขื่อนสาละวินชายแดนไทย-พม่า: โศกนาฏกรรมสองแผ่นดิน	๓๙
๕	โครงการผันน้ำสาละวิน: คำสาปของสายน้ำ	๕๓
๖	การเมืองของการสร้างเขื่อนสาละวิน: เบื้องหน้าไฟฟ้าราคาถูก เมืองหลังธุรกิจและการล่าฝันของวิศวกร	๕๙
๗	ประเด็นที่ต้องตระหนัก: เสี่ยงอุทกภัยต่อมโนธรรม	๗๗
๘	ไต้ฝุ่น บาลูของ ท่อก๊าซไทย-พม่า ปากมูล: บทเรียนที่ต้องจดจำ	๙๕
๙	ข้อเสนอแนะและทางออก	๑๑๗
ภาคผนวก ก	ภาพรวมของบทบาทจีนต่อประเทศพม่า และการสร้างเขื่อนในจีน	๑๓๑
ภาคผนวก ข	"ท่าซาง" หยิบมาเล่าจากประสบการณ์	๑๓๕
ภาคผนวก ค	ที่มาของปัญหาผู้พลัดถิ่นในประเทศพม่า	๑๔๕
ภาคผนวก ง	ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการเขื่อนโลก	๑๔๙

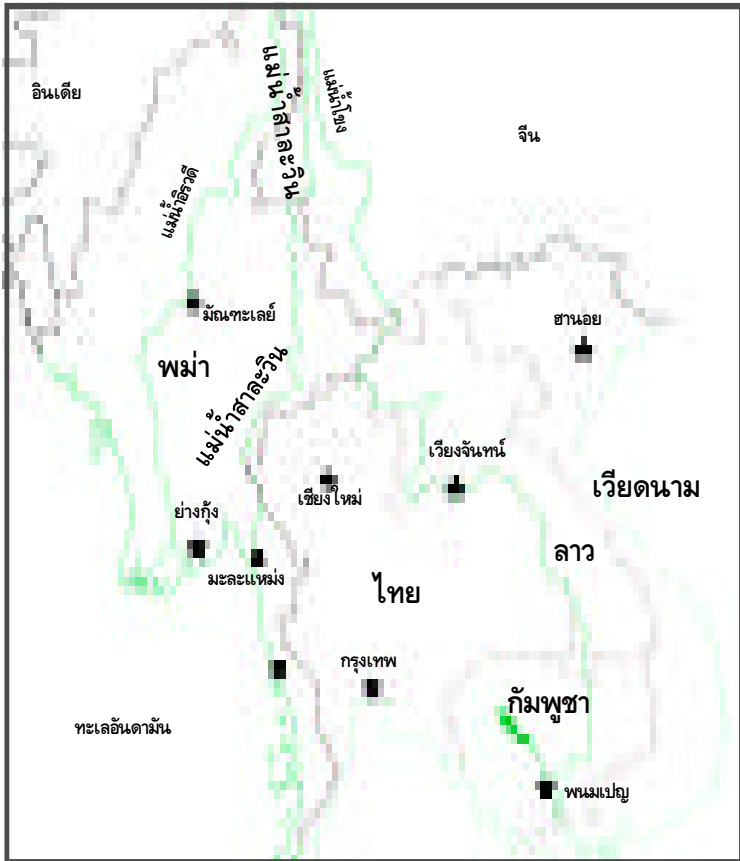
๑ สาละวิน : สายน้ำและชีวิต

แม่น้ำสาละวินมีต้นกำเนิดจากการละลายของหิมะบริเวณที่ราบสูงทิเบตเหนือเทือกเขาหิมาลัย ที่ระดับความสูงมากกว่า ๔,๐๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง แม่น้ำสาละวินไหลลงสู่พื้นที่ลาดชันที่เต็มไปด้วยภูเขาทางด้านทิศใต้ ผ่านมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ไหลต่อเข้าสู่แผ่นดินเขตประเทศพม่าผ่านรัฐฉาน (Shan State) รัฐคะยา (Kayah State) และลดระดับลงมาเหลือต่ำกว่า ๓๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางก่อนที่จะกลายเป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับพม่าที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หลังจากไหลกั้นพรมแดนไทยกับพม่า ๑๑๘ กิโลเมตร จึงไหลลงมาบรรจบกับแม่น้ำเมยซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาตะนาวศรี (Tenasserim Range) ที่อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน หลังจากนั้นแม่น้ำสาละวินจึงไหลวกกลับเข้าประเทศพม่า ค่อยๆ ลดระดับจนกระทั่งไหลลงสู่มหาสมุทรอินเดียที่อ่าวเมาะตะมะ (Martaban Gulf) บริเวณเมืองเมาะล่ำเล็งหรือมะละแหม่ง (Moulmein) รัฐมอญ รวมระยะทางทั้งหมด ๑,๗๕๐ ไมล์ หรือ ๒,๘๐๐ กิโลเมตร นับเป็นแม่น้ำสายที่ยาวเป็นอันดับที่ ๒๖ ของโลก

รายงานการสำรวจทางภูมิศาสตร์แห่งสหรัฐฯ (U.S. Geological Survey, 1964) ระบุว่า แม่น้ำสาละวินมีปริมาณน้ำมากเป็นลำดับที่ ๔๐ ของโลก และเติมน้ำให้กับมหาสมุทรถึง ๕๓ ลูกบาศก์ฟุตต่อวินาที

สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว แม่น้ำสาละวินเป็นแม่น้ำนานาชาติที่ใหญ่และมีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากแม่น้ำโขงเท่านั้น

ที่มา: EarthRights International

■ ชุมชนสองฝั่งลุ่มน้ำสาละวิน

สองฟากฝั่งลุ่มน้ำสาละวินตั้งแต่เทือกเขาหิมาลัยลงมาจนจรดอ่าวเมาะตะมะ เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อาศัยอยู่มากมายจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นลุ่มน้ำที่มีกลุ่มชาติพันธุ์พื้นถิ่นมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยมีกลุ่ม

ชาติพันธุ์ ไม่ต่ำกว่า ๑๓ กลุ่ม เช่น ไทยใหญ่ (ไต) ว้า (ลีวะหรือละว้า) คะยา (คะเรนนี่ หรือกะเหรี่ยงแดง หรือบะแวน) อาระกัน (ยะไซ) ปะโอ ปะหล่อง (ดาระอั้ง) ปะดอง อะซ๋า ลีซู่ อินตาแล ฯลฯ เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ อยู่รวมกันเป็นสังคม มีการตั้งชุมชนตามที่ราบเล็กๆ กลางหุบเขา และ ที่ราบเล็กๆ ริมห้วยแม่น้ำสาละวินและแม่น้ำหรือลำห้วยที่ไหลลงมาบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน

สายน้ำแห่งชีวิต : แม่น้ำสาละวินตกอยู่ภายใต้สงครามมานานกว่าครึ่งศตวรรษ แต่สายน้ำที่ยิ่งใหญ่ก็ทำหน้าที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนและเป็นสะพานเชื่อมจิตใจของชนพื้นถิ่นในลุ่มน้ำนี้ไม่เคยขาดสาย

ภาพ : เครือข่ายแม่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แม่น้ำสาละวินมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แม่น้ำไหลผ่าน แม่น้ำตอนบนไหลผ่านขุนเขาถูกเรียกว่า "นู เกียง" (Nu Giang) ขณะที่แม่น้ำตอนกลางไหลผ่านรัฐฉานซึ่งมีชาวไตหรือชาวไทยใหญ่

เกษตรริมน้ำคอง : สองฝั่งสาละวินยามน้ำลดชาวบ้านจะลงมาทำเกษตรริมน้ำทุกปี สาละวิน เป็นเหมือนธนาคารอาหารที่คนพื้นถิ่นฝากชีวิตเอาไว้
ภาพ : เครื่องช่วยแม่่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อาศัยอยู่มากที่สุดถูกเรียกว่า "น้ำคอง" (Nam Kong) เช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในรัฐยะลา รัฐกะเหรี่ยง และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในแถบล้านนา อาทิ ลัวะ ไตลื้อ ดาระอั้ง รวมทั้งปกากะญอ ล้วนออกชื่อแม่น้ำสาละวินในลำเนียงใกล้เคียงกันว่า "คอง" สำหรับชื่อ "สาละวิน" เป็นชื่อที่ชาวอังกฤษเรียกเพี้ยนมาจากเสียงเรียกของชาวพม่าว่า "ตาลวิน" (Thanlwin)

บริเวณที่ราบลุ่มปากแม่น้ำสาละวินซึ่งเป็นพื้นที่ที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงในฤดูน้ำหลากครอบคลุมพื้นที่หลายล้านไร่ เป็นเขตที่มีการตั้งชุมชนหนาแน่นที่สุด เนื่องจากผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์จากปุ๋ยธรรมชาติที่น้ำสาละวินพัดพามาทับถม

ชุมชนตลอดสองฝั่งแม่น้ำสาละวินตั้งแต่ในรัฐฉานลงมาจนถึงพรมแดนไทย - พม่า และรัฐกะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาทำไร่ และเกษตรกรรมน้ำในช่วงน้ำลด ระหว่างฤดูหนาวถึงฤดูร้อน และจับปลาตลอดทั้งปี

■ ระบบนิเวศลุ่มน้ำสาละวิน

ระบบนิเวศลุ่มน้ำสาละวินนับว่ามีความสำคัญต่อภูมิภาคนี้อย่างมาก เนื่องจากแม่น้ำสาละวินเป็นแม่น้ำสายใหญ่ของภูมิภาคที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ทั้งพรรณพืช สัตว์ป่า และสัตว์น้ำ

นักนิเวศวิทยาจัดให้แม่น้ำสาละวินเป็นศูนย์กลางของการกระจายพันธุ์ไม้หลักของโลก ดังจะเห็นได้จากผืนป่าสักในลุ่มน้ำสาละวินเป็นผืนป่าสักที่ใหญ่และต่อเนื่องกัน ต่างจากป่าสักในประเทศอื่นที่มีป่าสักเป็นหย่อมๆ ไม่ต่อเนื่องกัน

ในทางนิเวศวิทยา พื้นที่ป่าสาละวินโดยเฉพาะบริเวณพรมแดนไทย

พีชริมน้ำ : เมื่อยามน้ำลดริมสองฝั่งสาละวินจะเต็มไปด้วยพีชริมน้ำที่ขึ้นแทรกตามหาดทราย รอวันน้ำท่วมถึง ในหน้าฝนเพื่อเป็นอาหารและที่วางไข่ของปลาที่อพยพมาจากทางแม่น้ำทางตอนล่าง สาละวินจึงอุดมไปด้วยพันธุ์ปลาซึ่งหล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนตลอดสายน้ำ
ภาพ : เครือข่ายแม่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พม่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีระบบนิเวศที่สลับซับซ้อน เนื่องจากเป็นพื้นที่ต่อเนืองระหว่างเขตชีวภูมิศาสตร์ย่อยอินโดจีน (Indo-Chinese Subregion) กับพื้นที่ต่อเนืองจากชีวภูมิศาสตร์สิโนทิมาลายัน หรือเขตชีวภูมิศาสตร์ย่อยอินเดีย (Sino-Himalayan or Indian Subregion) ดังนั้นผืนป่าบริเวณนี้จึงได้รับอิทธิพลทางด้านการกระจายชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ป่าจากแถบเทือกเขาทิมาลย์ลงมาตามเทือกเขาสูงที่ขนานแม่น้ำสาละวินและแม่น้ำโขง ชนิดพรรณและสัตว์ป่าที่พบในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวินจึงคล้ายคลึงกับชนิดพันธุ์ที่พบแถบเทือกเขาทิมาลย์ แคว้นอัลลัมของประเทศอินเดียและประเทศสหภาพพม่า นอกจากนี้ชนิดพรรณพืชและพันธุ์สัตว์ป่าอีกส่วนหนึ่งเป็นชนิดที่พบทางอินโดจีนด้วยเช่นกัน

พื้นที่ป่าสาละวินยังเป็นแหล่งภูมิพฤษที่เป็นตัวแทนภูมิพฤษแบบอินโดเบอร์มา (Indo-Burma) ซึ่งปรากฏอยู่ในเมืองไทย พรรณพืชในพื้นที่ส่วนนี้ได้รับอิทธิพลมาจากเทือกเขาทิมาลย์เป็นสำคัญ โดยเฉพาะพันธุ์ไม้เขตก้นจำนวนมากหลายชนิดปรากฏอยู่ นอกจากนี้ยังมีพันธุ์ไม้จากภูมิพฤษแบบอินโดมาลาया (Indo-Malaya) กระจายขึ้นมาตามเทือกเขาตะนาวศรี พื้นที่ส่วนนี้จึงนับได้ว่า เป็นแหล่งพรรณพืชที่สำคัญของสังคมพืชผลัดใบเขตมรสุม (Monsoon Deciduous forest)

แม่น้ำสาละวินที่ยังอุดมสมบูรณ์นั้นมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงไม่ได้ด้อยไปกว่าแม่น้ำสายอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ แต่เนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมีการต่อสู้อันตรายต่างๆ มากเกือบครึ่งศตวรรษ การศึกษาด้านนิเวศวิทยาจึงยังมีอยู่น้อย

ประสบการณ์ของชาวบ้านพบว่า ลุ่มน้ำสาละวินมีพันธุ์ปลาที่อุดม

สมบูรณ์นับร้อยชนิดซึ่งอพยพขึ้นลงระหว่างแม่น้ำสาละวินกับแม่น้ำสาขา ซึ่งหล่อเลี้ยงชุมชนตลอดสายน้ำไปจนถึงลำห้วยสาขาทั้งในประเทศไทยและรัฐต่างๆ ในพม่า รวมไปถึงรัฐฉาน เช่น ปลายทาง ปลายทาง ฯลฯ พันธุ์ปลาที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ได้แก่ ปลาแซลมอนหรือปลาทูหนาที่วางไข่ในทะเลลึกของมหาสมุทรอินเดียและอพยพขึ้นมาเติบโตตามลำน้ำสาขาของแม่น้ำสาละวิน เช่น น้ำปาย น้ำยวม น้ำเงา ฯลฯ

ความอุดมสมบูรณ์นี้จะเห็นได้จากแม่น้ำสาละวินบนพรมแดนไทยพม่าถูกประกาศให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ (wetland) ที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ โดยรัฐบาลไทยเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๓

■ **ลุ่มน้ำสาละวิน: แหล่งประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**

สาละวินเป็นลุ่มน้ำที่มีความสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งต่อประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และของโลกจากการค้นพบแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ในเขตนี้ แหล่งประวัติศาสตร์ที่เป็นที่รู้จักกันดีของนักประวัติศาสตร์และมีชื่อเสียงที่สุด คือ "ถ้ำผี" (spirit cave) ซึ่งพบอยู่ในพื้นที่ภูเขาสลับซับซ้อนทางฝั่งตะวันออกของลุ่มน้ำสาละวิน การพบหลักฐานทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ก่อนที่จะพัฒนาเป็นสังคมในปัจจุบัน

นักประวัติศาสตร์ระบุว่า การค้นพบแหล่งโบราณคดีในลุ่มน้ำสาละวินนั้นมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นหลักฐานที่ถูกยกเป็นตัวอย่างที่จะล้างความเชื่อเดิมที่ว่า "ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อ่อนแอและล้าหลัง

ต้องอาศัยวัฒนธรรมชั้นสูงจากจีนและอินเดีย ก่อนที่จะยกระดับความเจริญเป็นบ้านเมือง"

พื้นที่ชุ่มน้ำ : ความหลากหลายทางชีวภาพของสาละวินไม่ได้มีเพียงป่าเท่านั้น แต่รวมถึงลำน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ในภาพเป็นแม่น้ำสาละวินบนพรมแดนไทย-พม่า ที่รัฐบาลไทยประกาศให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ

ภาพ : KESAN

๒ เชื้อนบนลุ่มน้ำสาละวิน :

ภาพรวมและลำดับเหตุการณ์

แม้ว่าจะมีการสร้างเขื่อนบาลูของกันแม่น้ำบาลู สาขาของแม่น้ำปุ่น (Pawm River) ซึ่งเป็นแม่น้ำสาขาใหญ่ของแม่น้ำสาละวินในพม่าตั้งแต่ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่ก็ยังไม่มีการสร้างเขื่อนกันแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสาละวินจึงนับว่าเป็นแม่น้ำสายใหญ่ในอนุภูมิภาคอุษาคเนย์ที่ยังคงไหลอย่างอิสระ แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับแม่น้ำโขง แม่น้ำสายใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเดียวกันที่ถูกสร้างเขื่อนกันหลายสิบเขื่อนทั้งลำน้ำสาขาและสายหลัก อันเนื่องมาจากอิทธิพลของการพัฒนาแบบทุนนิยมอุตสาหกรรม

ความพยายามในการสร้างเขื่อนกันแม่น้ำสายหลักและผันน้ำในเขตลุ่มน้ำสาละวินเกิดขึ้นมานานกว่า ๒ ทศวรรษแล้ว นับตั้งแต่ญี่ปุ่นเริ่มมีแนวคิดสร้างเขื่อนกันแม่น้ำที่ไหลรอบเทือกเขาหิมาลัยในต้นทศวรรษที่ ๒๕๒๐ หลังจากนั้นเป็นต้นมา ลุ่มน้ำสาละวินจึงคลาคล่ำไปด้วยนักสร้างเขื่อนทั้งจากญี่ปุ่น ไทย ออสเตรเลีย พม่า และแหล่งเงินทุนสร้างเขื่อนอย่างธนาคารโลก

โครงการเขื่อนและผันน้ำสาละวินประกอบด้วย

๑. เขื่อนกันแม่น้ำสาละวิน

เป็นเขื่อนที่ถูกวางแผนว่าจะสร้างกันแม่น้ำสาละวิน มีการศึกษาไว้ ๑๒ ตำแหน่ง เท่าที่มีการเปิดเผยข้อมูลได้แก่

- เขื่อนท่าซาง มี ๒ เขื่อนคือเขื่อนตอนบนและเขื่อนตอนล่าง ตั้งอยู่ในเขตรัฐฉาน (กำลังการผลิต ๓,๖๐๐ เมกกะวัตต์) ศึกษาครั้งแรกโดยบริษัทนิปปอน โคเออิ (Nippon Koei-NK) จากญี่ปุ่น ในปี ๒๕๒๔

- เขื่อนสาละวินตอนบน (๒) ตั้งอยู่เหนือเขื่อนท่าซางขึ้นไป (กำลังการผลิต ๓,๒๐๐ เมกกะวัตต์) ศึกษาโดย นิปปอน โคเออิ ในปี ๒๕๒๔

■ เชื้อนกันแม่น้ำสาละวิน เหนืออำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ (กำลังการผลิต ๔,๐๐๐ เมกกะวัตต์) ศึกษาโดยบริษัทเวิลด์ อิมแพคท์ (World Impact) ในปี ๒๕๓๖ โครงการนี้ยังรวมถึงการผันน้ำจากเขื่อนดังกล่าวลงแม่น้ำแม่แจ่มและเขื่อนภูมิพลในประเทศไทย

■ เขื่อนสาละวินชายแดนไทย-พม่า ๓ เขื่อน คือ เขื่อนสาละวินตอนบนตั้งอยู่บริเวณเว่ยจี (กำลังการผลิต ๔,๕๔๐ เมกกะวัตต์) เขื่อนสาละวินตอนล่างตั้งอยู่บริเวณดากวิน หรือบ้านท่าตาฝั่งในฝั่งไทย (กำลังการผลิต ๗๙๒ เมกกะวัตต์) ทั้งสองเขื่อนศึกษาโดยอีพีดีซี (Electric Power Development Company- EPDC) ของญี่ปุ่น สำหรับเขื่อนสาละวินตอนบนนั้น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ยังได้เสนอให้ทำการผันน้ำจากน้ำปายสาขาของแม่น้ำสาละวินในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอนมาลงเขื่อนภูมิพล เนื่องจากน้ำจากอ่างเก็บน้ำเขื่อนสาละวินจะเอ่อท่วมเข้าถึงในเขตแม่ฮ่องสอน กฟผ.จึงจะทำการสร้างคันดิน (dyke) กันน้ำปาย ก่อนไหลลงอ่างเก็บน้ำเขื่อนสาละวินและผันน้ำจากน้ำปายลงเขื่อนภูมิพลอีกที เขื่อนแห่งที่สามที่เสนอให้สร้างบริเวณชายแดนไทย-พม่า ศึกษาโดยบริษัท สโนว์ یمانเท่น เอ็นจิเนียริง (Snowy Mountain Engineering Company-SMEC) จากออสเตรเลีย ตั้งอยู่ที่ดากวินลงมา

■ เขื่อนในกลุ่มน้ำสาละวินตอนล่าง ได้แก่ เขื่อนฮัทจี (กำลังการผลิตติดตั้ง ๓๐๐ เมกกะวัตต์) และเขื่อนกันแม่น้ำสาละวินที่ไหลในเขตพม่าก่อนไหลลงอ่าวเมะตะมะอีก ๓ เขื่อน (กำลังการผลิต ๕,๘๕๐ เมกกะวัตต์ ๖,๐๐๐ เมกกะวัตต์ และ ๑๐,๐๐๐ เมกกะวัตต์) ศึกษาโดย นิปปอน โคอิ บริษัทไฟฟ้าแห่งพม่า (Myanmar Electric Power Enterprise-MEPE) และองค์การไฟฟ้าของพม่า (Myanmar Electric Authority-MEA)

ในบรรดาโครงการทั้งหมดดังกล่าวข้างต้นนั้น โครงการที่ถูกผลักดันมากที่สุดในขณะนี้คือ โครงการเขื่อนท่าซาง และเขื่อนสาละวินบนชายแดนไทยพม่า ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

๒. โครงการเขื่อนบนลำน้ำสาขาของแม่น้ำสาละวิน ในเขตประเทศไทย

โครงการในกลุ่มนี้ได้แก่เขื่อนกันน้ำยมและเขื่อนกันน้ำเมย เขื่อนกันน้ำยม ศึกษาโดย ไจก้า หรือองค์กรเพื่อความร่วมมือการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency-JICA) โดยว่าจ้าง อีพีดีซี บริษัทซึ่งเสนอให้มีการสร้างเขื่อน ๑๐ เขื่อนกันแม่น้ำยมและสาขา ต่อมา กฟผ.ได้ผลักดัน ๒ เขื่อนคือเขื่อนแม่ลามาลวงและเขื่อนน้ำเงามีกำลังการผลิตติดตั้ง ๒๔๐ และ ๑๔๐ เมกกะวัตต์ตามลำดับ เมื่อรัฐบาลไทยผลักดันโครงการผันน้ำสาละวินในปี ๒๕๕๒ โครงการเขื่อนทั้งสองก็ถูกผนวกในโครงการผันน้ำสาละวินด้วย

นอกจากนั้น ไทย พม่า และญี่ปุ่นก็ได้เสนอให้มีการสร้างเขื่อนกันน้ำเมย ๓ เขื่อน ซึ่งอีพีดีซี เป็นบริษัทที่ทำการศึกษาทั้งหมด โดยทั้ง ๓ เขื่อนนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการเขื่อนบนพรมแดนไทย-พม่าซึ่งรวมถึงเขื่อนแม่กกในรัฐฉาน เขื่อนแม่สายในรัฐฉาน และเขื่อนคลองกระทางภาคใต้ของไทยและพม่า

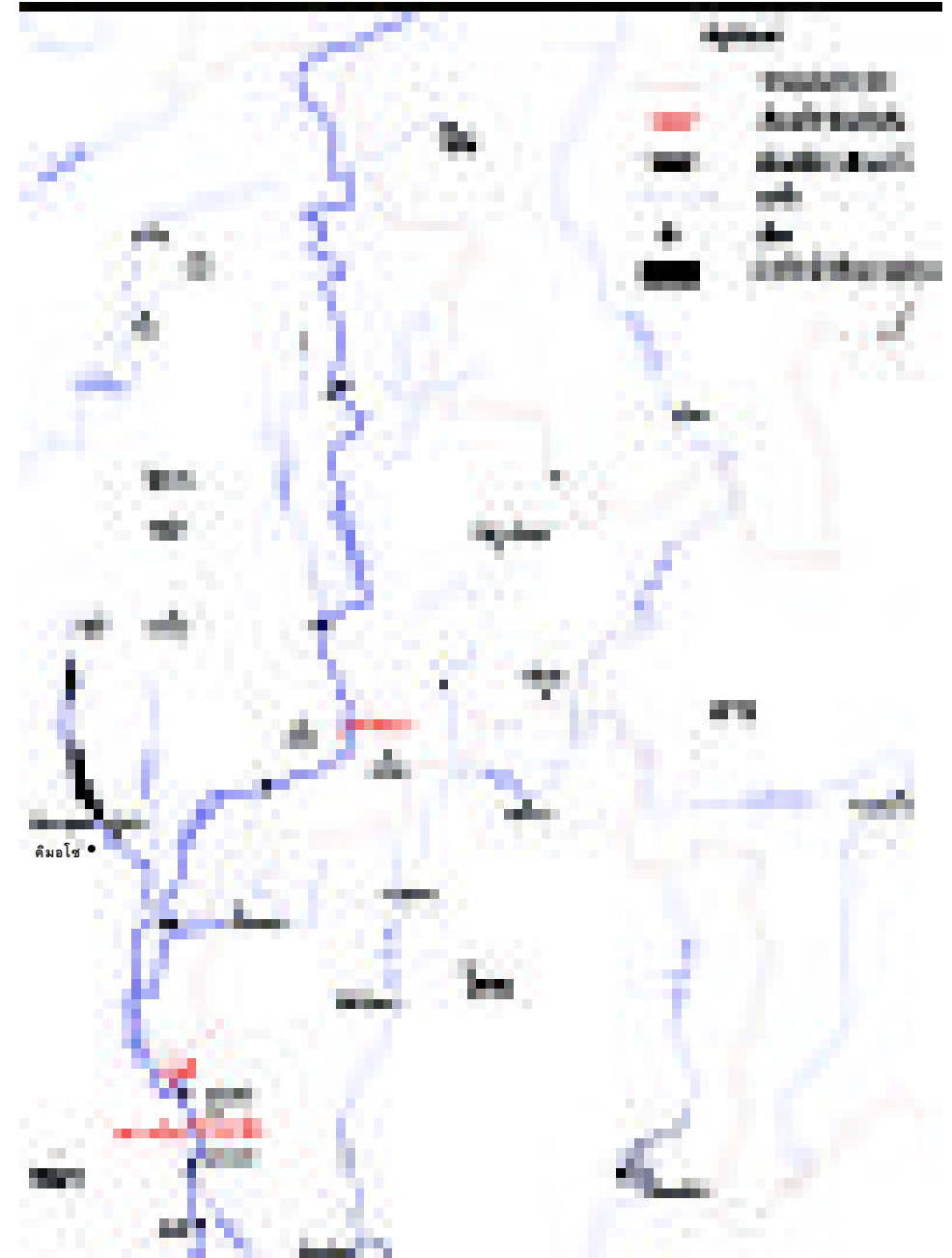
๓. โครงการผันน้ำสาละวิน

โครงการผันน้ำสาละวินเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการที่รัฐบาลไทยต้องการผันน้ำจากแม่น้ำโขงในปี ๒๕๒๒

วิถีของชนพื้นถิ่นในลุ่มน้ำสาละวิน คือวิถีของการต่อสู้เพื่อให้มีชีวิตรอด ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศกลุ่มนี้หลบซ่อนอาหารพม่าตามผืนป่าสาละวิน ความหวังในการมีบ้านที่อบอุ่นนั้นมีน้อยมากและจะหมดไปอย่างสิ้นเชิงหากแผ่นดินบ้านเกิดจมอยู่ใต้เขื่อนชุดที่จะกั้นแม่น้ำสาละวิน

ภาพ: S.H.R.F

โครงการผันน้ำสาละวินครอบคลุมแม่น้ำสาขาของสาละวินที่ไหลจากฝั่งไทยทั้งหมด ได้แก่ น้ำปาย น้ำยวม น้ำแม่ละเมา และน้ำแม่จะเรา รวมทั้งผันจากแม่น้ำสาละวินโดยตรง ได้แก่

- โครงการผันน้ำแม่จะเรา-แม่ตื่น
- โครงการผันน้ำปายตอนบน-แม่แดง
- โครงการผันน้ำปายตอนล่าง-แม่แจ่ม
- โครงการผันน้ำเงา-แม่ตื่น
- โครงการน้ำเมย-แม่ตื่น
- โครงการผันน้ำห้วยชะแงง-แม่ตื่น
- โครงการผันน้ำแม่ละเมา-แม่ตื่น

โครงการแม่ละเมาและแม่จะเรา ศึกษาความเหมาะสมเสร็จตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ และ ๒๕๓๗ ตามลำดับ โดยนิวเจค (New Japanese Engineering Consultant-NewJEC) จากญี่ปุ่น ส่วนโครงการผันน้ำปายศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นเสร็จในปี ๒๕๓๗ โดย บริษัท สโนวี เมาน์เทน เอ็นจิเนียริง ทั้งสามโครงการล้วนแต่สนับสนุนโดยธนาคารโลก

ในปี ๒๕๔๒ รัฐบาลไทยอนุมัติงบประมาณ ๑๘๖ ล้านบาทในการศึกษาโครงการผันน้ำสาละวิน พร้อมกับศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและงานประชาสัมพันธ์ โครงการเหล่านี้ได้แก่ โครงการผันน้ำห้วยชะแงง-แม่ตื่น โครงการผันน้ำเมย-น้ำแม่สอง-แม่ตื่น และโครงการผันน้ำสาละวิน-ยวม (เขื่อนแม่ลามาหลวง)-เขื่อนภูมิพล

อย่างไรก็ตาม การผันน้ำจากแม่น้ำสาละวินยังเกี่ยวข้องกับโครงการเขื่อนที่จะสร้างกันแม่น้ำสาละวินในกลุ่มแรกด้วยคือ การผันน้ำจากเขื่อนสาละวิน

เหนืออำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ที่ศึกษาไว้โดยบริษัทเวลด์ อิมแพคท์ และโครงการผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำของเขื่อนสาละวินบนชายแดนไทยพม่าตอนบนดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

■ ลำดับเหตุการณ์ของเขื่อนสาละวิน

สรุป ณ เดือนเมษายน ๒๕๔๖

■ ทศวรรษ ๒๕๒๐

จีไอเอฟ (Global Infrastructure Fund-GIF) ซึ่งเป็นสมาคมนักธุรกิจ นักการเมือง นักการเงิน และนักก่อสร้างของญี่ปุ่นเสนอแนวคิดในการสร้างเขื่อนกันแม่น้ำทุกสายรอบเทือกเขาหิมาลัย เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจของญี่ปุ่นที่กำลังตกต่ำ

ในช่วงเดียวกันนี้ก็ริเริ่มผลักดันโครงการผันน้ำจากแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาละวินลงสู่ลุ่มเจ้าพระยา

■ พ.ศ. ๒๕๒๔

บริษัทนิปปอน โคเออิ ศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นเขื่อน ๒ แห่งในรัฐฉาน และอีก ๑ แห่งบริเวณแม่น้ำสาละวินก่อนไหลลงทะเล

■ พ.ศ. ๒๕๒๘

ใจก้า ได้เสนอรายงานการศึกษาโครงการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำลุ่มน้ำยวม สาขาของแม่น้ำสาละวิน ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก ซึ่งศึกษาโดยอียูตีซี รายงานนี้เสนอให้สร้างเขื่อนกันแม่น้ำยวมและสาขาจำนวน ๑๐ เขื่อน

■ พ.ศ.๒๕๓๒

คณะกรรมการ กฟผ. มีมติอนุมัติให้ฝ่ายบริหารออกแบบเขื่อนแม่ลามาลหวงและน้ำเงา ซึ่งเป็น ๒ เขื่อนจาก ๑๐ เขื่อนในกลุ่มน้ำยม

ในปีเดียวกัน ไทย ญี่ปุ่น และพม่า เริ่มร่วมมือกันวางแผนสร้างเขื่อนกันแม่น้ำสาละวิน

■ ๑๒ มกราคม ๒๕๓๓

คณะรัฐมนตรีของไทยมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการไฟฟ้าพลังน้ำชายแดนไทย-พม่า เป็นตัวแทนในการเจรจากับพม่า ได้มีการเจรจาหลายครั้ง และตกลงให้อีพีดีซี ศึกษาโครงการเขื่อนชายแดนไทย-พม่า

■ พ.ศ.๒๕๓๕

อีพีดีซี เสนอให้สร้างเขื่อน ๘ เขื่อนกันแม่น้ำบนพรมแดนไทย-พม่า ได้แก่ เขื่อนสาละวิน ๒ เขื่อน เขื่อนแม่กกในรัฐฉาน เขื่อนแม่สาย เขื่อนคลองกระและเขื่อนกันน้ำเมย ๓ เขื่อน รวมกำลังการผลิต ๖,๓๙๗.๕ เมกกะวัตต์

กฟผ.เริ่มผลักดันโครงการเขื่อนและผันน้ำสาละวินจำนวน ๗ โครงการ ซึ่งเสนอให้สร้างเขื่อนกันน้ำปาย น้ำยม และสาขาของน้ำเมยที่ไหลลงสาละวินทางฝั่งไทย เพื่อผันน้ำลงเขื่อนภูมิพล

■ พ.ศ.๒๕๓๖

นิวเจ็ด ได้จัดทำรายงานการศึกษาความเหมาะสมโครงการเขื่อนและผันน้ำแม่ละเมาโดยการสนับสนุนของธนาคารโลก

■ พ.ศ.๒๕๓๗

นิวเจ็ด จัดทำรายงานการศึกษาความเหมาะสมโครงการผันน้ำแม่ละเมาโดยการสนับสนุนของธนาคารโลก

■ พ.ศ.๒๕๓๗

บริษัท สโนว์ เมาน์เทน เอ็นจิเนียริง ได้จัดทำรายงานการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นโครงการผันน้ำปายโดยการสนับสนุนของธนาคารโลก

■ พ.ศ.๒๕๓๗

ชาวบ้านท้องถิ่นกลุ่มน้ำยมประท้วงการสร้างเขื่อนน้ำเงาและเขื่อนแม่ลามาลหวง ประเด็นผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้ทำให้โครงการต้องชะงักออกไป

■ พ.ศ.๒๕๓๗-๓๙

ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการเขื่อนและผันน้ำแม่ละเมาประท้วง ขณะเดียวกันชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนแก่งเสือเต้นในประเทศไทยก็ได้ประท้วงธนาคารโลกอย่างรุนแรง ทำให้ธนาคารโลกต้องถอนตัวจากการสนับสนุนโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้นพร้อมกันกับโครงการผันน้ำแม่ละเมา

■ พ.ศ. ๒๕๔๑

บริษัทจีเอ็มเอส พาวเวอร์ (GMS Power) จากประเทศไทย ร่วมกับ เมียนมาร์อีโคโนมิก คอร์ปอเรชั่น (Myanmar Economic Corporation-MEC) ของพม่าได้ศึกษาศักยภาพของโครงการเขื่อนท่าซางในรัฐฉาน

■ พ.ศ.๒๕๔๒

มีการเคลื่อนไหวเพื่อทนายวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเข้าไป

ศึกษาผลกระทบเขื่อนท่าซาง

■ ๒ กพ.๒๕๕๒

รัฐบาลไทยมีมติและอนุมัติงบประมาณ ๑๘๖ ล้านบาทให้กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานศึกษาวางแผนคัดเลือกโครงการผันน้ำ การศึกษาความเหมาะสม ๕ ขั้นตอนรายละเอียดและการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมชั้นรายละเอียดพร้อมงานประชาสัมพันธ์โครงการผันน้ำจากลุ่มน้ำสาละวินลงเขื่อนภูมิพล ๓ โครงการโครงการผันน้ำนี้ได้ผนวกโครงการเขื่อนแม่ลามาลหวงและเขื่อนน้ำเงาเข้าไปด้วย

■ เมษายน ๒๕๕๒

บริษัทที่ปรึกษาสร้างเขื่อนเลมeyer อินเตอร์เนชันแนล (Lehmer International) จากเยอรมัน ทำการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นโครงการเขื่อนท่าซางแล้วเสร็จ

■ เมษายน ๒๕๕๓

มีการประชุมไฟฟ้าอาเซียน และมีการเสนอโครงการเชื่อมโครงข่ายไฟฟ้าอาเซียน (Asian Grid) เพื่อเชื่อมระบบพลังงานไฟฟ้าในอาเซียนเข้าเป็นเครือข่ายเดียวกัน

■ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๓

รัฐบาลไทยมีมติคณะรัฐมนตรีประกาศให้แม่น้ำสาละวินบนพรมแดนไทย-พม่า เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ

■ ปลายปี พ.ศ.๒๕๕๓

อีพีดีซี ได้ทำการศึกษาความเหมาะสมโครงการเขื่อนท่าซางแล้วเสร็จ

■ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

โครงการเขื่อนสาละวินถูกหยิบยกมาพูดในการประชุมสุดยอดอาเซียน ณ กรุงเทพมหานคร และรัฐมนตรีพลังงานของประเทศในอาเซียนเห็นด้วยให้เดินหน้าโครงการ ขณะที่รัฐบาลพม่าเองก็ได้เรียกร้องให้สมาชิกอาเซียนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศพม่า โดย พล.อ.ตัน ฉ่วย ผู้นำหมายเลขหนึ่งของพม่า เสนอต่อที่ประชุมว่าต้องการให้นักลงทุนไปลงทุนสร้างเขื่อนสาละวิน

หลังจากนั้นผู้นำระดับสูงของกฟผ.ได้พบกับองค์การไฟฟ้าและบริษัทไฟฟ้าแห่งพม่า

ในเดือนเดียวกันได้มีการประชุมไฟฟ้าโลกที่ญี่ปุ่น และได้มีการนำเสนอโครงการนี้ต่อผู้นำไฟฟ้าอาเซียนด้วย

■ ธันวาคม ๒๕๕๕

เริ่มมีการผลักดันโครงการเขื่อนสาละวินบนชายแดนไทย-พม่า

กฟผ.ระบุว่า ต้องการลงทุนสร้างเขื่อนสาละวินในประเทศพม่า เพื่อหลีกเลี่ยงการตัดค้านจากนักท่องเที่ยวในประเทศไทยซึ่งมีสิทธิเสรีภาพมากกว่า และหากสร้างในประเทศไทยต้องผ่านการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

■ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๕

ตัวแทนบริษัท เอ็มดีเอ็กซ์ (MDX) ได้ลงนามในบันทึกเพื่อความเข้าใจ (Memorandum of Understanding-MOU) กับรัฐบาลทหารพม่าในการสร้างเขื่อนท่าซาง

■ มกราคม ๒๕๕๖

กฟผ. กล่าวว่าจะเรียนรู้จากความผิดพลาดของโครงการที่ผ่านมา คือเขื่อนปากมูล และโรงไฟฟ้าบ่อนอก หินกรูด ซึ่งมีประชาชนคัดค้านโครงการอย่างมาก

■ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

ผู้ว่า กฟผ. กล่าวว่าเขื่อนสาละวินชายแดนไทย-พม่า จะทำให้พื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ในเขตประเทศไทยประมาณ ๒๐,๐๐๐ ไร่ต้องจมอยู่ใต้น้ำ แต่ กฟผ. ไม่ระบุว่าโครงการจะส่งผลกระทบต่อป่าและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศพม่าอย่างไร

■ มีนาคม ๒๕๕๖

นายกรัฐมนตรีของไทยไปเยี่ยม กฟผ. และ กฟผ. เสนอรายงานเรื่องโครงการขั้วพลังงานไฟฟ้าอาเซียน ซึ่งนายกฯ เห็นด้วยกับโครงการนี้ ขณะที่เรื่องเขื่อนสาละวิน นายกฯ ให้ กฟผ. ตูบัจฉัยหลายๆ ด้าน แต่รายงานข่าวในประเทศโดยรวมระบุว่า นายกฯ สั่งให้ กฟผ. เดินหน้าโครงการสร้างเขื่อนสาละวิน

■ มีนาคม ๒๕๕๖

คณะทำงานของโครงการขั้วพลังงานไฟฟ้าอาเซียนได้ขออนุมัติแผนแม่บทสายส่งไฟฟ้าอาเซียนซึ่งผนวกโครงการเขื่อนสาละวินเข้าไปด้วยในฐานะแหล่งผลิตไฟฟ้าหลักของแผนแม่บทนี้

■ มีนาคม ๒๕๕๖

ตัวแทนกลุ่มบริษัทแห่งหนึ่งของจีนเข้าพบ รมต. พลังงานของไทยเสนอเข้าร่วมลงทุนการสร้างเขื่อนสาละวิน

■ เมษายน ๒๕๕๖

ผู้ว่า กฟผ. กล่าวว่า กฟผ. สามารถยกเลิกโครงการเขื่อนสาละวิน หากผลการศึกษาจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ยืนยันว่าโครงการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมรุนแรงเกินไป เพราะกฟผ. ไม่ใช่หน่วยงานที่ดื้อรั้น

ผู้ว่า กฟผ. ยังกล่าวว่าเขาลี้ภัยกับตนเองว่าเป็นผู้ว่า กฟผ. แล้วจะต้องเห็นเขื่อนสาละวินให้ได้ เนื่องจากเป็นโครงการที่ใหญ่มากและคงไม่มีโอกาสล้มล้มโครงการแบบนี้แล้ว